

ایلوپنہ غاتیا

2 میکوپنہ

نخزم: سردار عطاء اللہ خان مینگل (5)
(قاضی عبدالحمید شیر زاد)

3 میکوپنہ

افسانہ: چلتن نابا ہوت

(حمید عزیز آبادی)

ہائیکو: افضل مراد

ہائیکو: مدثر ایثار

4 میکوپنہ

جاچ: ”براہوئی اور بلوچی کے لسانی روابط“
(یوسف عجب)

5 میکوپنہ

جاچ: دروم..... اسے جاچ اس

(رزاق صابر، درینگلو علی آباد)

ورنا گل: باوہ لہ نہا ستاٹ اولیاد نادر

(میر احمد شا کر بسیمہ)

6 میکوپنہ

احوال سفر: امریکہ ہم ملک اسے..... (8)
(آصف بلوچ)

7 میکوپنہ

اشتہار

8 میکوپنہ

اشتہار

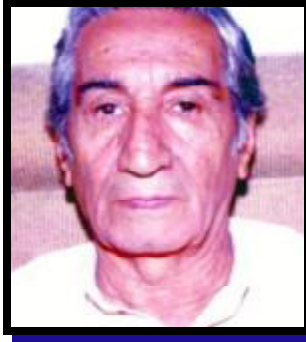
All About #Brahui

کوئٹہ

براہوئی نابابت
براہوئی ٹی

تلاش

ہفتگی

نادر قمرانی، پادار آ دانشور

(شوگال)

نادر قمرانی ہمو نوشتوک و شاعر آ تیان اسٹ کس ہرا بلوچستان ناسیاسی فکر و پام ۽ تینا نوشت آ تیان درشان کرے۔ اوراجی تحریک اٹی ہم بشج ہلک۔ ہندا سوب آن او جلا وطنی نازند ہم تیر کرے۔ او تینا شاعری ٹی ڈیہہ و بلوچ قوم انا ڈکھ آتے پاش کرے۔ او تینا ڈیہہ و مخلوق تون مہر انا ڈاگراغان ہم درشانی مریک کہ او بلوچستان اٹی آپریشن و سیاسی بانسک و ورناتا دزگیری آگرتی درشان کرسا تینا صدارتی ایوارڈ ۽ پدی کرے۔ اودے ہر سا اوکان پدا احمد فراز ہم تینا انعام ۽ پدی کرے۔ ولدانسیم زہرا سعد اللہ برق زامدہ حنا صبا دستیری ظفر علی ظفر عارف بلوچ و ایلو نوشتوک و فن کار اک ہم تینا انعام آتے پدی کرے۔ نادر قمرانی بلوچستان اٹی استاد سے ناحیثیت اٹ ہم خدمت کرے۔ او براہوئی ڈیپارٹمنٹ و فارسی ڈیپارٹمنٹ نا چیئر مین ناحیثیت اٹ ہم کاریم کرے۔ بلوچ اٹس اٹی سیاسی شعور و دی کنگ و مستی دنگ اٹی ہرا نوشتوک و سر کردہ خاک بشج ہلکر اوفتے ٹی نادر قمرانی روشن ۽ استار سے۔ نادر

ہینکار و شوکار عبدالحمید قلات پرنٹرز ٹیمیل روڈ کوئٹہ خان شہک کرسا 302
نمبر 1 یونیورسٹی سٹریٹ جٹا روڈ کوئٹہ خان تالان کرے

سردار عطاء اللہ خان مینگل

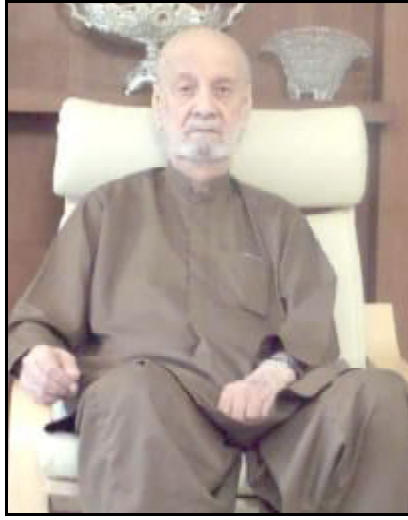
عہد ساز شخصیت (5)

..... قاضی عبدالحمید شیرزاد

کروک ہند آتیبا قاعدہ وڑاٹ ہنارہ۔ ورنہ سیاسی ورکر آک مجلس آتیبی شیخ بلکہ۔ کوئٹہ نانا جناح روڈ بلوچستان ناسیاست نا وٹ جوڑ نسکہ۔ داسیاسی ادبی علمی ہند آتیبان اسٹ اس گوشہ ادب و قلات پبلشر ہم نسرہ، ہرافتے بھاز خاص ءاہمیت اس دوتی نسکہ۔ زمر حسین ہرادے NAP سینئر گچین کریس۔ قلات پبلشر زاونا ملکیت نسکہ۔ زمر حسین NAP ناسینئر راہشون اس نسکہ، کتاب آتا اونا دکان ائی

موجانی ودی کنگ ائی۔ سردار صاحب پارے اولک آقا ءوننا حیثیت محکوم نا۔ او ہراکان ناہیت ء برہ؟ سردار صاحب پارے کہ نئے اسبجائی جہدانا ملک اٹ دافتیان حق آتے بلوتی تمک۔ پنجاب بے لغام ء، سول / ملٹری اسٹبلشمنٹ ء اسہ محکوم قوم اس ہم تینا تو تک کپک۔ تینا حق آتے کن سیوت کرسا جہد کنگ نا گرج ء۔ ہمسائے ملک آتیبی بدلی تازہ ہم نئے آ تمک۔ ہمسائے ملک آتیبی نیام تمک نا بھاز خراب ء پیداس مریک۔

سردار عطاء اللہ خان مینگل تینا مرغن آسیاسی زندائی بھاز ثابت قدمی، استقلال اٹ بلوچ اس ناسیاسی، زرگزرائی و تو اجمعی کن گیرام مفروک جہد کرے۔ تینا فرزند نا قربانی ءتس۔ ہندی گری وزندان نا خواری تے سگا، است انا نا جوڑی نا گواچی مس،

پارت کرے کہ او بلوچستان آ کاہے و سیاست اٹ شیخ ہلے۔ اسٹ اس پارے کہ سردار اختر جان ء سیاست ائی آزموندہ اف۔ سردار صاحب پارے کہ ای سردار اختر جان نانت دوتے تقسا بے رحم سیاست نا سو دریا ب اٹ دھکہ تننگ

آ عبد الکریم احمد زئی، میر گل خان و ایلو راہوشک بسرہ۔ اسہ وار حاجی میر عبداللہ جان محمد شہی، شہید عبدالخالق لاگو و روشن خیال ورنامیر عبداللہ لالکو بسوسر۔ چادائے آن پد عبداللہ جان محمد شہی پارے بسوسر سردار عطاء اللہ خان مینگل آکانو۔ نانا داہیت و گپ نا وخت آپی آ قوم پرست راہشون قلی کچپ کوئٹہ میر غوث بخش بزنجو نارینق نیپ انا کارندہ بابو عبداللہ حق محمد شہی ہم بس، نن کل ڈل انا دروشم اٹ سردار عطاء اللہ خان مینگل آہنان۔ دا مجلس ائی میر عبداللہ جان محمد شہی سردار صاحب آن سوج کرے کہ اخر دا سکمران آک داملک اتون انت کنگ خوارہ؟ ہر بروک آدے بے پتی و

عطاء اللہ منی رب ء عطاء انت آئی فکر عالم ء فکر ء جہانت سلمان پیش کن شیرزاد عطاء آ نگہوان و تہی شائن خدانے

2005ء ائی خضدار پریس کلب نااسہ پروگرام اسے ٹی سردار عطاء اللہ مینگل ء بنگ انگاس، دا پروگرام ائی طالب علم، ٹریڈ یونین، سیاسی کارندہ، سرکرڈہ، چندی سیاسی پارٹی تا ورکر آک، خضدار ہندو پنچائیت نا باسک آک بسوسر۔ سردار صاحب بھاز دلیل اٹ ہیبت و گپ کرے۔ سوج ورنندی تارداٹ اسہ ورنہ اس کہ پن تے رشید بارانزئی مینگل نس، بھاز خرین و بھاز سخت ء وڑاٹ اسے ٹی سوج اس کرے تو سردار صاحب پارے کہ بد پسہ ٹی تے اسہ ہر کس تینا شیخ انا کاریم ء کے، و جرت و ہمت اٹ کاریم کے، دن کہ دیوان جانی رام کنگ ائی ء۔

سبحان وائل عرب آتیبی اسہ بھاز بھلو خطیب اس گدر بنگانے، ای تو پاوہ کہ سردار عطاء اللہ مینگل بلوچستان ناسبحان وائل ء۔ سردار صاحب ہیبت آتے دانگ ایگ ول تننگ نا جاگہ حاجرت و بہادری اٹ تینا ہیبت ء کریک۔

اسہ وخت اس نس کہ میر غوث بخش بزنجو، سردار عطاء اللہ مینگل، نواب محمد اکبر گئی، میر گل خان نصیر، ملک محمد عثمان کانس، عبدالواحد کرد و ایلو بلوچ سیاسی راہوشک جناح روڈ ائی کیفے ڈان، فردوسی و ایلو پن

ہائیکو

.....افضل مراد

داسہ بش مہو

کاممیل آتانیام اٹی

تینے کشیو

.....

حمر تھینے

آسمان آتانیاسا توی

نن کرن کبیین ء

.....

ایک جنجال اس

نمب انگاداموسم اٹ

تمدادیوال اس

منہ ہائیکو

.....مدثر ایشار

مچ آٹوران اٹ

بشام اس بارانی ایس

کورانتخان اٹ

چک بھلا تون

آلم لشکر نیجانی

پروورناتون

باہوت کرے ورنے اسہ پین پینکن ء گون
اسے ناسیجائی کرگن و آرام کنگک ناپارت
کرے۔

نن گون ناکیرغ آن تینادم ء راست کرین
جٹ اسے آن پد و رگ پزگ، چا و چلم
مس۔ ارادہ تو داکس کہ چلتن ناکوبان ء سر
کین۔ ولے نارادہ چلتن نامون آبیوس

مس۔ ننے نن تینے ٹی اوطاقت ء خنان۔
ننے ننے ٹی داخو جائن اس کس کس نن اونا
کوبان ء سر مرین۔ سوب داکس کہ اونا
کوبان آ زمان تون ہیبت کریکہ۔ نن تو اونا
اسہ مندر ء بُت اسے نایمہ ء کئی اسے اٹ
گر پانچ کر ساسر مسن۔ ناداد مدری شارانا
تیوی ژندوبندی تے اسہ زمان تون کیدا۔

اونانہ خران آ یوچ و سبے چروٹو آک پدین
آچرک اٹ لڈسانا بشند ہی وگل بالی تے
ترندی اٹ وگائیرہ۔ ہر یوچ وچرن تون

لیب کر ساتینا زبادا تارگ ء واردم آ بدل
کریکہ۔ وڑپہ وڑانا زبادا تاد اگوازی ٹی ننا
مٹنگ ناتوار آک ہم تار آتے ٹی پنسا پدی
ننا سلامی آ ضرور تینے سر کریرہ۔ بس بیرہ
امن وایمینی ناراج کس ننے تیرا کس ننے
قبیلہ اسے ناڈس و نشان اس کس۔ ننے لٹ
و خون اناچک و تاژ آک کس۔ ننے خوف و
خلیس ناپراگندہ غادر و شم۔

چلتن تون کچاری ٹی مشغول کس تو خبر تہا
کہ دے ہم تینے چلتن ناکوبان اٹ اودیم
کر ساموکل کنگک کس۔ نن ہم دے ناشارہ
ء پبہ مسن کہ شام انا پڑو متنگ ء داسہ
شکری آ چلتن آن موکل کین۔ اودے
قدرت ناکوبان کرسا پدی تینا ہموشارانا
کنڈا موم کین ہراکان کہ تینا سفرنا بنا ء
کر یسن۔ بیٹی پوک آ اُست آتخون گلوٹہ
مسن اوڑان رخت کرین۔ ہرا تم نن اونا
باہوٹی چاگرد آن پشمن مر ساشار کن راہی
مسن تونے کسراٹ تینا چندانا خوم آن
اسہ بھیم و خلیس اس پویڑ کرے۔

اُست آتا ژپہ ترندمرسا ہنا کہ نوانا خوم انا
لشکر ننے خونی ء ویل اسے ناگواچی کے، یا
نن تینا اولاخ آتینا دوسلوان۔

خلیس برجا ء۔

بُختنگ ننا ہڑدے ناکار بار ء۔ اے چل ولی
نا چلتن۔۔۔ ننا مہرانا جوزہ غاک بھاز
ہرے نا ء بخ تھینو۔ ڈنکہ مڑدہ اس تم شود آ
لیوکو مرے۔ حوال خیر ء کہ۔۔۔ خلیس و

خوف ہم ننا جون اٹ ہندا خہ جاگہ کرینے
کہ اسہ ایلو ء شک انا نگاہ ٹی ہرنہ۔۔۔
ننے داسہ ننا سیجانان ہم ہول ہرک۔۔۔
حوال خیر ء کہ۔۔۔ گمان ہندن جوڑ
مسنن کہ نوانا چندانا خوم ننے نشان اسے نا
باٹی ترو۔۔۔ نن ساہت اسے کن داویل

آتینا آجو متنگ خوانہ۔ ہندا آجوتی ء
نمب کنگک کن ایونانا دامان ء تین کہ امن
و آسراتی نا وسیلہ سر پند مسن۔ حوال خیر
ء۔۔۔ اے کوہ ولی تاہند۔۔۔ اگہ باور
کیس نن داچہ ء تین کن امن وایمینی نا
چیدہ چاہسن۔ تاکہ نے تون زندانا
گڑاس زبیا ء ساہت تدبفتنگ نا وارڈو
برے۔ تینا دڑدو ڈکھ آتے نے تون بیان
کنگک ناوارخواہی رینگے۔ یا ساہت اسے
کن تینا غم تا باریم ء سبک کر ساگل بالی و
شاد کامی تون سنگتی اس گڈن۔۔۔ داننا
حوال پین بنٹنن خیر۔۔۔ چلتن ہکل
کرے پارے خدا تینا نبی ﷺ نا موآب
خیر کے۔

چلتن ننا حوال ء سر جہی اٹ پنگ، نن ہم
اودے چوٹ با بند آن حوال تسن۔ اوننا
حوال ء پنگ تون ننا اولاخ آتے اسہ
درخت اسے ناکیرغ آن سیجانا سے نا

افسانہ

چلتن ناکوبان

دا چلتن نائوزی و بزرگی کس کہ اوتینا رعب و
جلال تون کئے و کنا سنگت آتے ملوک آ
موم اتون بیا بخیر کرے۔ و ننے گون
اسے ناپدین ء سیجانا سے ٹی ٹولے۔ ننا بنگ

.....جمید عزیز آبادی

خبراف کہ چلتن اٹھ صدی تیان تینا وجود ء
ایوناسکان سوگو تھانے۔۔۔؟
خبراف کہ چل انگ و لیک ہراکان اونا غار
آتے تینا آخنتی آہند جوڑ کریرہ؟
خبراف کہ چلتن، چل تن ہرا وخت آ
مس۔۔۔؟
یا متنگ یک کہ چل انگ و لیک گون انا
درخت آتے تینا مبارک آڈو تیت خرم و
گڈ آتے کن دینو۔۔۔؟
سوال دا ہم ودی مریک کہ دا خرم و گڈ
آک ہراکان امر ہر چلتن ناکوبان

نا منت ء اُست انا ہب اتون ہرنے۔
ننے حوال ہم کرے۔ کاروان اٹ ٹیوی
سنگت آتاہنگ ناویدن و سخت بیرہ اسٹ
کس۔ چلتن تینا پدمہر توار تون ہکل کرے
پارے۔ اوجی۔۔۔۔۔!
حوال خیر ء چلتن بابا۔۔۔۔۔

بزرگی ء اللہ نا۔۔۔۔۔ ڈرانخی ء نا کاٹم
نا۔۔۔۔۔ نن شارانا غیر فطری آماحول ناباتی
آن۔ شارانی ننا اُست آک سفا گو مہو

کریو۔ دانا سورنا مرض ننے دے پدے
کیرغ کنگک ء۔ خلیس ء کہ مرگ انا
گواچی مشن۔ خنگ بھلو مڈاسے آن وترنا
خویک شولنگ ء۔ کست و کاژ آک ہم
سیند غاتے پرفینو۔ اُست آک تین پہ تین
آن آپریگانو۔ ہرا سٹ ایلو آن پد ام ء۔
مہرانا ڈکال موم ء بلا اسے آنبار اُست

آتے ٹی راج کنگک ء۔ ہرا ناسوب آن نن
بشندہ مٹنگ و ناکو تے ہم اسل گیرام
کرین۔ شارانی تین پہ تین نا باسن آ
بنگ و جھیرہ غاک مدام تینا جاگہ غا
ساڑی ء۔۔۔۔۔ ولے پدین آ بنگ آتا
ہم گواچی آن۔ ہرا ناسوب آن منافقی و
کدروٹی نا نا جوڑی تیوی بت اٹ ڈونڈ
آنبار گند کرینے۔ ریس، جڑ، خُختنگ و

کے تو دا ہم خبراف کہ اواٹھ ڈکال ء ملخوت
اسے نا دروشم اٹ بھاز مٹوچ آن
خنانے۔۔۔؟
ای دا ہم بلد اٹ کہ او اٹس بھیم زدہ غا
طوفان تون سینہ ترسا و فتنے پدی کنگک آ
بیوس کرینے۔۔۔؟
ولے او ایونہم کبھی صدی تا مسافری آن
پدہم تینا بزرگی و بزرگی ٹی چچ کتی اس اتنے
یا تھین سوگو ء کہ موم مُستی تینا دار بند ء
ہم برجاتخو۔۔۔؟
کنا داگت و گمان کئے آن ہمو وخت آ
سوج آتا شہزہ ء کرے کہ ای ہرا تم شارانا
بوز پد ام و گندہ غا چاگرد آن پیش تمسا
ساہت اسے کن چلتن نادامان آتینے سر
کریٹ۔ ای تینا الوٹ بلکہ گن تون ادار
کنا کاروان نا ایلو ہم خیال سنگت آتینا
بیدس کنا بے لغام آجوزہ غاک ہم کن تون
نڈ کس۔

(پنہ، 212-196)

داکان بیدس ڈاکٹر اجزائے کلام Parts of Speech of ناٹخ آیتا بحث کرساتینا سرحال ء کک تے۔ (پنہ،

(213-224)

لسانیت نا علم ائی معنیات (Semantic) ہم اسد شیخ اسے۔ ڈاکٹر

عبدالرزاق صبرتینا پٹ وپول ائی براہوئی و بلوچی نا Semantic changes (معنوی بدلی) آہم ہیبت کرینے، اونا

پانگ ء کہ ”معنوی بدلی نا زیات مثال ہمو زبان تیشی دو بریک، ہرافتا اسد ایلو تون

تاریخی، ثقافتی و راجی وڑاٹ متکن ء سیالی اس مف۔ براہوئی و بلوچی زبان تا سیالی

خوک انا ایلو زبان تا نسبت زیات ء۔ ہندا سوب آن دا ہڑتوم آ زبان تیشی اسٹ انگا

لوز آک اسد وڑاٹ معنہ تنگ کن مستعمل اریہ۔ (پنہ، 245)

نحوی مماثلت نا حوالہ اٹ ڈاکٹر صابر، براہوئی و بلوچی نا بارواٹ پاک کہ نحوی

اعتباراٹ بلوچی و براہوئی زبان تک اسد ایلو آن ہندادخو خوک اریہ کہ ہجاز وخت ہڑتوم آ

زبان تا نحوی ترکیب آتے اسٹ خیال کتنگ۔ بلوچی و براہوئی زبان تینا

ہمسائے زبان تا مون ائی اسد ایلو آن ہندادخو خوک اریہ کہ ہڑتوم آ تا نحوی ماخذ

اسٹ ختنگ۔ و براہوئی زبان نحوی نظام آ درواڑی زبان تینا چپ آریائی زبان تا اثر

زیات ء۔ داڑے میر عاقل خان میگل نا حوالہ ء ترسا او پاک کہ دنیا ئی ہجاز کم

زبان تینا صرف و نحو مثل و سہایت آتے داخ نقل کرینو۔ آخ کہ بلوچی و براہوئی

زبان تک اسد ایلو نقل ء کرینو۔ ڈاکٹر عبدالرزاق صبرتینا دا پٹ وپول ائی

نئے ہیرہ بلوچی و براہوئی نا لسانی خوکی یا سیالی آشرہ و پٹ وپول کرینے، بلکن بلوچ

قوم انا دا ہڑتوم آ زبان تا پاروک آ تا ثقافتی خوکی، رسم و دود، مالداری، شرک و پال،

پوشاک، ساز و زبیل، زمینداری، سیال سیالداری، ناخوکی ء ہم بیان کرینے۔

5 میکوپنہ غا برجاء

جاچ

”براہوئی اور بلوچی کے لسانی روابط“ جاچ اس

کرتنگ۔ وخت اس کہ درواڑی زبان تیشی پانگائی۔ ہراڑے لس وڑاٹ براہوئی نا لوز آتا جوڑ منگ آ اریائی زبان آتا خاص وڑاٹ بلوچی نا اثر سفا ختنگ۔ ہراڑکن

مورفولوجی Morphology ناٹخ ہم ارے۔ ہرائی اسم صفت انا تشکیل، لاحقہ، توصیفی، و اضافی مرکب، فعل مرکب، و مرکب لوز آتا جوڑ کتنگ، فعل مصدر، اسم مفعول جوڑ کتنگ نا قاعدہ و گرائمر نا اصول آتوں گنڈنگ کن

..... یوسف عجب

بھاز آسٹ آیتا مثال ترسا بحث کرینے۔ ڈاکٹر صابر Morphology ناٹخ ائی ایم بی ایمینو M.B. Emenue نا حوالہ ء ترسا پاک کہ ”براہوئی زبان آ تشکیل اعتباراٹ اریائی زبان نا اثر زیات ء۔ ہندا

بلوچی و براہوئی نا حرف تکثیر Article نا بارواٹ کتاب ائی نوشتہ ء کہ دا ہڑتوم آ زبان تے ئی انگریزی لوز The کن

ہندن کتاب نا اسد شیخ اسے ئی بلوچی و براہوئی نا ”صرفی“ روابط، آہم پٹ وپول کرسا ڈاکٹر صابر مثال تے، داٹخ ائی او

صرفی روابط، صرفی اعداد، اسم، اسم انا وڑک، اسم صفت، فعل، ظرف، حرف

رابط، صوت و حروف عددی نا مثال ترسا کرینے، تینا سرحال نا حق ائی ہیبت

صرفی قواعد نا داٹخ ائی ڈاکٹر عبدالرزاق صابر نا پانگ ء کہ بلوچی و براہوئی ئی تذکیر

وتا نہایت ائی جس آتے کن جتا چا پین مریرہ، و ہندن بلوچی و براہوئی نا ہمو سادارک

ہرافتا زیا مادہ نا پن اف، اوفتے کن ”زین“ یا ”زراگ“، مادہ کن ”مادگین“ و

”مادہ انگ“ نا لاحقہ نوشتہ کیرہ یا پارہ۔ ڈاکٹر تینا دا پٹ وپول ائی دا ثابت کتنگ نا کوشٹ

کرینے کہ براہوئی و بلوچی نا اسم معرفہ، اسم تصغیر، اسم جمع، اسم صوت، اسم مادیہ، اسم

مصدر، اسم فاعل، اسم مفعول، اسم ضمیر، اسم صفت، صفات مقداری، اسٹ ایلو آن

بھازخوک اریہ۔ ہراڑکن او مثال ہم تے۔

بلوچی و براہوئی ئی نئے ہیرہ درواڑی تشکیل وڑک نا پید مسنو، بلکہ بھاز وخت

پوسکن ء وڑاٹ تشکیل وڑمون آ بسو۔ ہرا کہ اونا خو کہ انا ہمسائے زبان بلوچی نا اثر نا

سوب آن جوڑ مسنو۔ ڈاکٹر عبدالرزاق صابر نا پانگ ء کہ تشکیل

اعتباراٹ براہوئی و بلوچی زبان تا اسد ایلو آن بھاز خوکی ارے۔ ہرا نا سوب آن

ہڑتوم آ زبان تا سد آ سال آتا متکن آ تاریخ، جغرافیہ، سماجی و ثقافتی سیالی نا منگن

ء۔ تقابلی لسانیت Comparative linguistics ائی ہڑتوم آ

زبان تا خاندان تا تعلق آ ہیبت منگ کیک۔ (پنہ،

168) ہنداٹخ ائی ڈاکٹر عبدالرزاق صابر Echo words

مہمل لوز آتا جوڑ کتنگ نا بارو اٹ دن پاک: ”بلوچی و

براہوئی زبان تیشی کلمہ تون مہمل جوڑ کتنگ کن کلمہ نا بنا

ئی مصمصہ Consonant ء ”م“

آن بدل کرسا مہمل جوڑ

وخت اس کہ ن براہوئی زبان آ مروک آ پٹ وپول آتا ہیبت ء کیرہ تو براہوئی زبان

مروک آ پٹ وپول آتے ئی نئے براہوئی زبان نا بارواٹ بش مروک آ نظریہ ا

مفروضہ و ہندن اونا ایلو لسانی خاندان تون خوکی و اونا لسانی ویل آتا بارواٹ خیال

آک دو بریرہ۔ ہراقتیشی مستشرق آتا کاریم، ہندی پولکار آتا کار میک اور ء۔

پٹ وپول مدام ماس سلک، ہندن دا وخت اسکان بھاز آچا ہندار و پولکار آک دا خیال

کیرہ کہ براہوئی زبان نا بارواٹ پیش مروک آ نظریہ غاک و اونا ایلو زبان تون

لسانی خوکی پین پٹ وپول و تنقید نا خواستگار ء۔ اسد نیمہ غاک و اونا سوج چست منگ ء

تواریکیو نیمہ غاک و اونا سوج چست منگ ء تواریکیو نیمہ غاک و اونا سوج چست منگ ء

کاریم ہم برجاء۔ ”براہوئی زبان نا لسانی روابط“ نا سرحال آ

ڈاکٹر عبدالرزاق صابر نا کتاب ”براہوئی ادبی سوسائٹی پاکستان“ نا نیمہ غان

2021ء ائی شینک منے۔ دا کتاب ڈاکٹر صابر نا پٹ وپولی مقالہ اسے ہرا کہ 28

سال مہلو نوشتہ منے۔ ڈاکٹر عبدالرزاق صابر، براہوئی زبان نا ہندی آ پولکار،

ادیب، شاعر و استاد اسے، ہرا کہ 30 سال آن زیات براہوئی زبان نا بارواٹ اونا

لسانی خاندان و ویل آتا بارواٹ پٹ وپول کتنگ ائی ء۔

”براہوئی اور بلوچی کے لسانی روابط“ پئی آ دا کتاب ائی ڈاکٹر صابر لسانی وڑاٹ بلوچی

و براہوئی نا خوکی ء پک کتنگ نا کوشٹ کرینے۔ ہرائی اول لسانیت نا علم ء مون آ

تخسا ہڑتوم آ زبان تے ئی صرف و نحو، حروف و حرکات، صوتیات، رسم الخط، لہجہ،

حرف آتا مطالعہ و گرائمر نا کک اٹ دا زبان تا خوکی تے بیان کرینے۔

سے سد آن زیات پنہ غا تالان دا کتاب ائی ڈاکٹر عبدالرزاق صابر، بلوچی، براہوئی نا

حروف تہجی، وجہ تسمیہ، رسم الخط، و دا زبان تیشی ہیبت کرکوک آ کچ آن بیدس پین

کبھی شیخ آتیشی بحث، پٹ وپول کرینے۔ دا کتاب ائی بلوچی و براہوئی زبان نا بارو

.....رزاق صابر، درمینگڑھ علی آباد

جاچ

ردوم..... اسہ جاچ اس

پوروسوس و لے او فیکن نازل تینا چناتینا دتر
ناسیالی تے تینا ارغ ناخنوک آتخ تے کن
ندر کرے۔

اگہ نازل تینے ست توریکہ تو اودے تینا
مخت اٹ اسل سرستھی رسینکتو کہ کہ اودے
مرک اسکان تینا ارغ ناخ ع پورو کنگ نا
وار رسینکتو کہ، ولے او تینے ڈڈ توریے سختی
سوری تے سگا۔

ای دانا ول اٹ ہندانہ کڑھی اٹ ہنات
کہ ای داپاریٹ کہ دانی اسہ کڑدار اس ای
ہم اریٹ۔ ہنداوڑ کہ گودی طاہرہ احساس
جنگ نابراہوئی زبان و ادب کن کاریک
ستاکڑ زرہ، ہندن اونا مسٹر حمیرا صدف حسی
ہم ستاکڑ زوک کاریک کہینے، داسہ اوکان
پد گودی طاہرہ احساس نا نواسہ و حمیرا
صدف نا مسٹر اقراء عزیز جنگ ہم زبان و
ادب نا پڑ آ کاریک کن گام اس تخانے۔

”ردوم“ نا گڈیکو پنہنے دا سخ تسنے کہ
نازل شرمین ناہمت دا گڑا پک کرے کہ
سخت انگا وخت ہر انسان نا زندانی بریک
ولے سخت انگا وخت ائی انسان ع تینے ترند
وڈڈ کروئی تمک ہمت و خواری کروئی تمک
تینا نیت ع سفا کروئی تمک۔ خداغا توکل
کروئی تمک۔

منہ دے ائی براہوئی ادبی سوسائٹی پاکستان
نا کڈ آن ٹھیک مسنے۔
گودی اقراء عزیز جنگ دا ائی ہر اکڑ دار تبارو
اٹ نوشتہ کرینے داننا زندانا داپار اپار نا
ندارہ غاتے پیداوار کیرہ۔
دا کتاب ائی گودی تینا لوز آتیت بھاز
خوڑت انگا ویل و حالت آتے پاش
کرینے۔ ہندالوز آت سوب آن پاروک آ

پلویڑ کرے۔ دانا جوڑی چنایے تو زور کرے،
ولے میران ع ہم ہوش آن درے۔ او ہر اتم
تینا چناتا نا دا حالت ع خنا کہ دن پوہاڑ اٹ
ہوفا کہ کہ اللہ امان ایٹے۔ ولدا اہم دے ہم
بس کہ اللہ جان اونا چنایے درخ جوڑ کرے۔
ولدا اودے درک لگا کہ اولیاد نا نا جوڑی،
فریشانی باوہ لمہ ع آخ فریشان کیک؟
داسہ میران ع خیال بس ہے وخت ہوغسا
تینا باوہ، لمہ نانت تینا، و پارے کہ کئے
بشترے ای پہہ منتھ کہ باوہ لمہ نا است
اٹ اولیاد کن داخس مہر مریک۔ و میران
تینا ہمسریال سنگت آتون اوارغٹ دنیا
ع کن کلہوتس پارے ہر بندغ تینا باوہ لمہ ناہر
وخت خیال ع تھے، اوفا ہر ہیبت ع ہلے،
انٹنے کن اولیاد آتے کن اوفا است اٹ
بھازوڑ مریک۔

است درخ مریک کہ ننا چنایے انت مس؟
ہر انگ ہنا؟“ تو اونا است آ دا گپ آک
اسل اثر کتوسہ۔ وخت آک ہنسا کریر،
اگت ائی میران نا برام مس۔ سیال سنگت
آک کل ہس میران نا باوہ لمہ بھاز خوش
سہرہ۔ مسرا بروک آ سال نا جولائی ٹی
میران نارائی ماراں ودی مس۔ تو میران
بھاز خوش کس۔ چننا شش دے پوروس۔
میران ہیبت تڑے، تینا تپوئی خاہوت ع
خوشی ٹی ارغ تس۔ و میران تینا است پسند
پن اس تینا مارا تخا۔ مارانا پن ع فرحان
شا کر کرے۔ میران خلق آن مرہنا کہ تو تینا
چننا کن بھاز ہیر کریکہ۔ تو ہنا کہ تینا چننا
چچ یا پن گڑاں ٹیکی دریکہ۔ بروک آ سال نا
اگت نا گڈیکو دے تپوئی چنایے 41 دے
پوروس، انگت چنایے مھلو نا جوڑی اس

ورنا گل

باوہ لمہ نا است اٹ اولیاد نا ڈر

میران تینا باوہ نا اولیکو مارکس، میران خوانندہ
کس، او فک چار اہلم، چار ایڑھ سہرہ۔ پاریرہ کہ نی انٹنے دن کاسہ؟ میران چڑا کہ
اونا باوہ لمہ فریشان مسرہ، او بسکہ اودے

.....میران احمد شا کر بسیمہ

میران ع اونا باوہ لمہ ایلو خاہوت کل آن
دوست توریس۔ میران وخت اس ہنا کہ
کرای مگہ چنایے اٹ کئے نم دن پارے۔
تو او بے وی ٹی پاریرہ کہ ”نی مرکاس ننا

کل مہروان آتینا خواست ع کہ کنا نوشت
یا جاچ انا وڈمنگ کیک نرور مرو ع، ولے دا
پاوہ کہ نم کل اقراء عزیز نا ناول ع خوانہو، نے
دوست بریک۔ و ولدا تینا است بڈی تا
درگہ ع ملسا دا گودی نا جوان است بڈی ع
کبو تا کہ او مونی ہم دا پڑ آ تینا کاریک تے
برجاتے۔

”براہوئی اور بلوچی کے

لسانی روابط“ جاچ اس

.....4 میکو پنہ مان برج

ڈاکٹر عبدالرزاق صابر تینا پٹ و پول نا
ماحصل ائی نوشتہ کیک کہ بلوچی و براہوئی
زبان تپوئی مصوتہ vowel آتا کچ اسٹ
ع، ہر اٹے ٹی پچ مرغن و مسٹ گوڈ توار نا
مصوتہ اری۔ ڈاکٹر پاک کہ دا ہڑتوم آ
زبانک تشکیل اعتباراٹ اسہ ایلو آزیات اثر
شاعانا۔ ہڑتوم آ زبان تپوئی فعل حال، و فعل
مستقبل کن اسہ صیغہ اس کاریک اٹ
بریک۔ نحو اعتباراٹ ہم بلوچی و براہوئی
ٹی مماثلت خٹنگ۔ دانٹے ٹی ہملہ غا تا جوڑ
کننگ و ترکیب اسہ وڑ جوڑ مریک۔ ہڑتوم آ
زبان تا صرف و نحو نا سٹی نا جاچ ع ہلسا دا
پانگ مریک کہ براہوئی زبان صرف و نحو نا
رداٹ دراوڑی زبان تیان پچ ایرانی
زبان خاص وڑاٹ بلوچی آن زیات خوک
ع۔ بلوچی و براہوئی زبان تا ادبی تاریخ
اسٹ ع، خلقی ادب، خلقی کہ غاک، متل
وساہت، خلقی شعری تے ہڑتوم آ زبانک
اسہ ایلو آن نقل کرسا کرینو۔ ہندن براہوئی و
بلوچی نا بھاز آتکن آ شاعر آک ذواللسان
مسنو۔ ڈاکٹر عبدالرزاق صابر نا ”براہوئی
اور بلوچی کے لسانی روابط“ پی آ دا کتاب
اونا پٹ و پول، براہوئی زبان نا بارواٹ
لسانیت نا نوشتکار و پوکار آتون اوار اوار
براہوئی زبان نا بارواٹ چا ہنداری نا
خوہندار آتے کن اسہ گچن ع کوشست اسے۔
واہم دا سرحال آچین کاریک و پٹ و پول نا
گرج ارے۔

احوال سفر

امریکہ ہم ملک سے..... (8)

..... آصف بلوچ

raazbaloch143@gmail.com

(ابا کی قبیلہ خان تعلقہ اروانا، محمد آصف" نابادہ پیرہٹی
ہلکین کردگاپ کلی ابا کی آن ے۔ اوکھی سال آن
الیکٹرانک میڈیا تون گنڈوک ے۔ او بلوچستان و ملک انا ایلوکی ادارہ غایتی تینا زموری
تے سرترسا کرینے۔ دانیام اٹ او امریکہ غایتا تو اوڑے خنوک بھوک حوال آتے بچ
کر سا نوہتی دروٹس، ہرا ک تلارنا خوانوک آتے کن تالان کنگ انگ ے)

آک لگوک سرہ، ہرانا سوب آن خن تا ے۔ واؤچر ے خنگ آن پد نیازی نے ہرا
مون آسہ زبیا نندارہ اس نیکہ۔ شکا گوشار ہیبت ے پارے تو او نا جنگ آن نانت تا
انا بارو اٹ نن کل پاکستان اٹی جوان کیرغ آن ڈغار کشکا۔ او پارے کہ نا
معلو مداری تخد، دا اشار ے تاریخ اٹی اسہ ہول ناپالیسی ے، واؤچر یا نغد پیسہ اٹ کرہ
خاص ے حیثیت اس دوئی ے، او دا کن دنیا تننگ۔ وخت اس کہ کرڈیٹ کارڈ یا پیسہ
ٹی پنگلوک بندغ آک ہر سال یکم می آہرا ہول نا کاؤنٹ اٹی ٹرانسفر کنگ آن پدن
”مزورکار دے“ ے اڈ ایٹہ، او نا بنا ہندا اشار نئے کرہ تنگ کینہ، اول تون بھاز فریشان
آن مروک مزورکار آتا برانز اٹی زوال مروک آمزورکار آتا
یات اٹ اڈ تننگ۔ دا اشارانا اسہ پین اہیبت اس پین سوب
اسے آن ہم ارے، کہ دا مسکوہی صدر باراک حسین
او با ما نا شار ہم ارے۔ ہندا سوب آن ای است اٹ بھاز
خوش مسٹ کہ دا اشار ے خوک آن خنگ نا واررینگا۔
پران بش من مازو آتوس:

اٹ پارین کہ داننا قصوراف، بست و بندنا رداٹ نن چلینگ انگ اُن، نن مگہ مہالو امریکہ غا بسن، کہ نن کل گڑا تا سما مرے۔ گڑا نن ہموٹ بھاز خوش من ہر اتم کیتھی ایڈمز پارے کہ ہول انتظامیہ تون کنے ہیبت کرفو، اوکان پدا او نا اکاؤنٹ اٹی منگ یک فنڈ ٹرانسفر کنگ سس، گڑا ہول نا بست و بندی ٹیم نے کلیت آتے ترسا پارے کہ نمابل جمع کنگا نے، داسہ نم دا ہول اٹ اڈ ہلنگ کیرے۔ اوکان پدنا گڑا تے کرہ غایتا سر کنگا۔ داسہ نن بینگی تنگ کنگ ے بنا کریس۔ انٹنے کہ

یا زہدہ و نیم گھنہ نا فلاٹ اٹی حلال کنوٹی رینگ پنگ نا سوب آن بچ اس ہم کنگ کتولین۔ سگت آک پاریر کہ بون خور اسے نامست و بنداس کینہ، کہ اسل بینگن مسن۔ ہندا وخت آنا است آنا مروک آ سگت نا با رعوان بس، کہ او د بچہ امر کرد ے؟ تون اوڑ تون حالی حالی مس، تا سما کہ جانی اونے آن جتا مرسا بھاز فریشان کس، انٹنے کہ تینا منگ نا سوب آن او بور موسس۔ و کن خور نا بابت ہم فریشان نیکہ۔ ہول نا

شیف آسہ کیفی ٹیریا اس جوڑ نیکہ، نن اوڑے ارغ کنگ کن سرمن۔ تو اوڑے اسہ ویڑ اسے سوچ کرین کہ نم تون حلال ارے اف؟ تو او بختنداری کرے پارے کہ نن دن ے بچ ے بست و بنداس اف۔ امریکہ ٹی کل آن بھلا ویل حلال کنوٹی پنگ نا ے۔ ہرا کہ بھاز کم دوئی مریک۔ گڑا نن کل فیصلہ کرین و کٹھیل پیزہ آڈر کینہ، انٹنے کہ او سوزی تیان جوڑ مریک، تو اوٹی حرام

حلال نا بچ ے ویل اس مفک۔ ونن ویڑ ے و کٹھیل پیزہ انگ نا پارین۔ نن ٹیل آخ انگا دیرانا جگ اس خنگا، ہراژان دیر کنگ آن پد بھاز آسرات مسن۔ و نیم گھنہ اسے آن پدنا مون آ پیزہ ے خنگا، ہراژان نن کل سیر پڈ مسن، و دم دریک آن داسہ بدن ککر نکر نیکہ۔ گڑا نن کل تینا کرہ غایتا مون کرین، ہراڑے ای فریش مر سا بچ بدل کرین، و سدھا ہناٹ لیپ اٹ پترینگٹ و لینگ تون تنگان ہناٹ، و بچ سا تمکو کہ سبہ تما۔

شکا گو نا سرک آتا گین آہندا تیا واک: سبہ اتون خنگ ملنگا رتو اسہ سگت اس پارے کہ ریزرا س مرے کہ ریش ے شولونی ے۔ تون ہول اٹ جوڑ اسہ دکان اسے آن بچ ڈالر نا رار ریزر بلکن، تو ای تینا سگت ے پارہٹ کہ اسہ ریزرا س کنے ایت کہ ای ہم ریش ے تینا شولو۔ دا پیسہ غا تا حساب کتاب ے ولدا کینہ، و دا ہیبت ے ہم نے پاو کہ ہمو پیسہ غا تے ای ایو اسکان ہمو سگت ے پدی تنگ کٹوٹ۔ اوڑا ریزر ے ہلکٹ، تینا بیگ اٹ تھٹ، انٹنے کہ نن داسہ واک اکن ہنوٹی نیکہ، گڑا ای کل ے منفیت کہ واک کینہ، کہ شار انا گین آچا گڑد ے ہم خنگ کین۔ ولدا پا پیرے کہ شکا گوٹی سلین تو، ولے او دے جوان خنگ نا وارخواہی رسینکو۔ اخیرنن واک اکن پیش تمان، شکا گو نا سرک آتا خوک آ واکنگ ٹریک جوڑ کنگا سس، ہراڑا اوڑے پیش ملک آن بروک آک واک کیرہ۔ اوڑے سرمن تو چا گڑد اٹ پدین ے تہو اس چکا کہ، ہرانا جون اتون او را اتخوان ے ہم پدین کرے، ونن واک کر سا جوان جس ہم بلکن۔ تو ای است اٹ پارہٹ کہ نن ملک اٹی دا وڑ انا شوندراری، شونہالی و دا وڑ انا چا گڑد ہر اتم دوئی مرو؟ اوڑے مخلوق بھاز بھلو بھلو کام رک، ولے داڑے نن بھاز کرار چرینگانہ، دا وڑ انا چا گڑد ای تینا زند اٹ اولیکو وار خناسٹ، ہندن لگا کہ کہ ای قح اس خنگ اٹ، سا اف ہر اتم نا ڈیہہ انا بابت نا دا قح پورومرو۔

شکا گوٹی اسہ وار ولدا جہاز انگ آن پدانا
داستان:

ننے امیگریشن آن مست ہرا دیوال آ لگوک لفافہ تنگ سس، اوتینی نن کن شکا گو ٹی رینگ نا بابت آسراتی نا دستاویز آک سر۔ ہر اٹیان نن ایروپورٹ آن پیش ہر ہول اٹی رینگ، کن خور گڑا ہلنگ کرینہ۔ دا ہیبت انا نن ہموٹ سا تما ہر اتم نن امیگریشن آن فارغ منگ آن پد ہمو لفافہ غاتے ملان ہرا، ہرا امیگریشن آن مست ننے تنگ سر نن اشتافی منگ نا سوب آن والفافہ غاتے منگ کتولین۔ داسہ ہر اتم نن چار یار بچ مسن، تو او فنے ملان، ہندا ژان ننے اندازہ مس، کہ نا جہاز ننے آن ہنانے۔ وننے ولدا نن ے ہموڑے گدر بیوٹی تما۔ اول تو فلاٹ نا انگ نا بھاز ڈکھیائی مس، ولے داڑ تون او را بھاز خوش ہم مسن، اسٹ تو دا کہ نن کھی آسراتی تے تنگ سس، و ہندا بہانہ اٹ نن شکا گو ہم جو ان خند۔ اوکان موٹی بروک فلاٹ داسہ نن سبب انا دو ازہہ بچہ نا خوک آرینگوٹی کس۔ ہرا دے ایروپورٹ انتظامیہ پک کرے، اوکان پد اوڑے ساڑی بندغ آتیا نن پیش نا کسر ے سوچ کرین و ایروپورٹ آن پیش پیش تمان، ہراڑے نن کن ہول آدنگ کن ہول انتظامیہ نا کنڈ آن گاڈی اس راہی کنگا سس، انٹنے کہ اوڑے اسہ گاڈی ٹی بیہ چار بندغ ے ٹولنگ، گڑا نا اسہ سگت اس، با رعوان ے پین گاڈی اسے ٹی توفیر، ونن ایلومسٹ جتا ہول آسرمن۔ و او دے پین ہول اسے آدریر۔ ایروپورٹ آن راہی منگ نا وخت آ دے اندر موسس۔ و شکا گو نا سرک آتیا لگوک لائٹ

DEFENCE DAY

وطن کی مٹی گماہ رہنا وطن کی مٹی عظیم ہے تو
عظیم تر ہم بنا رہے ہیں

شہید کی جو موت ہے وہ قوم کی حیات ہے

جو پاکستان سے پیار کرے ہم اس کے ہیں
اس ویسے پے جو جے مرے ہم اس کے ہیں
یہ ویسے ہماری جان ہمارا پاکستان

حکومت بلوچستان | محکمہ اطلاعات

قلم سے قلم ملائیں
کوئٹہ کو سرسبز و شاداب بنائیں

وزیر اعلیٰ کی خصوصی ہدایت پر
کوئٹہ شہر کی صفائی و ستھرائی کے اقدامات

بحثیت ذمہ داری شہری اس مہم میں بڑھ چڑھ کر حصہ لیں

ضلعی انتظامیہ کوئٹہ اور ایم سی کیو کے تعاون سے

صاف سرسبز کوئٹہ

کلین اینڈ گرین کوئٹہ مہم کا آغاز

19 تا 25 ستمبر 2022

اپنی گلی محلوں کو صاف رکھیں کوڑا کرکٹ کوڑے دان میں پھینکیں

زیادہ سے زیادہ شجرکاری کریں

حکومت بلوچستان | محکمہ اطلاعات